

מדלינה שקל

ידעת שעל-פי ההלכה היהודית מותר להרוג חילונים?

מה פתאום! איפה זה כתוב?

ב"שולחן ערוך", יורה דעה, סימן קנ"ח, סעיף ב'.

אה... אבל היום זה כבר לא תקף!

ההלכה היהודית כולה תקפה ומחייבת כל יהודי, היום ובכל זמן.

אבל זה לא משנה כי במציאות לא עושים את זה.

אכן רבנים גדולים פסקו שמאחר ובתקופתנו ההשגחה של אלוהים אינה גלויה, הריגת חילונים עלולה להיראות כמעשה השחתה ואלימות. לכן אין ברירה אלא לקרב את החילונים לדת בדרכי נועם.

באמת? אילו רבנים בדיוק?

החזון-אי"ש, בספר "יורה דעה", הלכות שחיטה, סימן ב', אות ט"ז.

זה שעל שמו יש רחוב בבני ברק?

וגם בירושלים. אגב, על-פי ההלכה אשה פסולה לעדות והיא רכושו של אביה או של בעלה. כמו כן אסור לתת לחילוני צדקה, לגמול לו גמילות חסדים או להשיב לו דבר שאבד לו.

כן, אבל היום כבר לא תמצא אנשים שחושבים ככה.

למרבה הצער, ציבור עצום בימינו חי באופן מוחלט על פי חוקי ההלכה, והוא חושב ככה, בין אם הוא רוצה ובין אם לא.

מה יש לך נגדם? למה אתה מפלג את העם???

שים לב: אינני מפלג – אני מצביע על פילוג שכבר קיים. פילוג שאחראית לו ההלכה היהודית, שהיא מוחלטת ובלתי מתפשרת. היא אינה מאפשרת חיים משותפים של יהודים שומרי מצוות עם כאלה שאינם שומרי מצוות. בהלכה עבודת האלוהים היא הערך העליון ולא חיי האדם. בתפיסת העולם היהודית-הלכתית אין ערך לחיי אדם אלא אם כן הוא יהודי המקיים את המצוות.

אתה לא קצת מגזים?

הבעיה הגדולה ביותר היא שרוב החילונים לא מודעים לכל זה, ואינם מבינים את עומק הפילוג.

אז מה עושים?

ירון ידען, מייסד ויו"ר 'דעת אמת', גדל כחילוני וחזר בתשובה בגיל 17. מאז, במשך 17 שנה, השקיע את כל מרצו בלימוד ההלכה והיה לרב ולראש כולל ברם הליטאי של הציבור החרדי. במהלך שנים אלו התעמק בסוגיות הלכתיות ובהדרגה מצא בהלכה היהודית סתירות, שגיאות ותיאורים רבים שאינם מתיישבים עם המציאות. הוא חיפש תשובות אצל רבנים גדולים, אך התשובות שקיבל היו תמיד בלתי-מספקות ומתחמקות. בסיומו של תהליך ממושך חזר אל החילונית, הקים את 'דעת אמת' ובמקביל ממשיך לעסוק בתורה כחוקר תלמוד ומקרא

עמותת 'דעת אמת' פועלת משנת 1998. חברים, פעילים ותומכים בה יותר מחמש מאות איש ואישה, ביניהם אנשי אקדמיה רבים, דתיים וחרדים לשעבר וכן דתיים וחרדים בהווה. מטרת העמותה היא להגן על הדמוקרטיה הישראלית ולקדם את ערכי ההומאניזם, השיוויון וחירויות הפרט והתרבות במדינת ישראל ובעם היהודי. אנו מאמינים כי דרכי הפעולה הבאות יובילו להגשמת המטרה:

- 1. הסברה על התפיסה הדמוקרטית ועידודה בקרב הציבור.**
- 2. קידום מודעות ציבורית לצורך בהפרדת הדת מהמדינה כאמצעי הכרחי לשמירה על הדמוקרטיה הישראלית.**
- 3. דיון בערכיה האמיתיים, הגלויים והנסתרים, של הדת היהודית ומאבק באלה מתוכם הסותרים ערכים הומאניים, חופשיים ושוויוניים.**

- 4. יצירת דו-שיח עם הציבור החרדי והדתי, במטרה לה צביע בפניו על כך שהציוויים על פיהם הוא חי אינם אלוהיים ועל-ידי כך לשחררו מכבלי ההלכה.**

מאבק בין תפיסות עולם!

נהוג לחשוב שהקרע החברתי ההולך ומתרחב בין הציבור החילוני לבין הציבור החרדי והדתי הוא מאבק בין קבוצות אוכלוסייה שונות, שלהן סגנונות חיים שונים. 'דעת אמת' טוענת כי זהו מאבק בין **שתי תפיסות עולם סותרות שאינן יכולות להתקיים זו עם זו לאורך זמן**. תפיסת העולם הדמוקרטית סובלנית כלפי תפיסות עולם רבות ושונות. לעומתה ההלכה היהודית, השולטת שליטה מוחלטת בחייו של יהודי אורתודוכסי, **שוללת מכל וכל את זכותו של אדם יהודי לנהל את חייו על-פי רצונו האישי**. זוהי תפיסה כה שונה מן הרעיון הדמוקרטי עד כדי שרבים מן החילונים מתקשים להבין את חומריתה..

אין לזהות בהכרח את החילונים כדמוקרטים או את החרדים כאנטי-דמוקרטים. ישנם חרדים שהפנימו רעיונות ליברלים ולעומתם חילונים רבים, אם במודע ואם מתוך בורות, המחזיקים בתפיסת העולם הדתית-הלכתית, ואף דוגלים בשימור השליטה של מוסדות הדת על תחומי חיים אזרחיים רבים: נישואים, קבורה, כשרות ועוד. יחד עם זאת, **התנהגותם החברתית והפוליטית של החרדים לא נובעת מתוך רוע**, אלא מכך שמרבית החרדים שבויים בתפיסת העולם ההלכתית שבה לא בחרו, ואינם יכולים להשתחרר ממנה, הן מבחינת המחשבה והן מבחינה מעשית.

מה י בע צ ם ? ההלכה היהודית?

לאמונה היהודית-הלכתית שני מקורות עיקריים: התורה שבכתב והתורה שבעל-פה. התורה שבכתב כוללת את חמשת חומשי התורה (בראשית, שמות, ויקרא, במדבר וספר דברים) והתורה שבעל-פה כוללת את המשנה, התלמוד, מדרשי אגדה (שייכים לתורה שבע"פ, אבל לא נכללים בהלכה), ספרות ההלכה והשו"ת (שאלות ותשובות). ספרי הנביאים והכתובים של התנ"ך משמשים מקור הלכתי בדומה לתורה שבעל-פה.

את המשנה והתלמוד כתבו חז"ל (חכמינו זיכרונם לברכה). המשנה היא קובץ הערוך בדרך של פסקי הלכה, שהושלם במאה השלישית. התלמוד הבבלי והירושלמי (הגמרא), שהם פירושים גם לתורה וגם למשנה, נכתבו במאה החמישית. ספרות ההלכה כוללת גם ספרי פירושים מאוחרים יותר למשנה ולגמרא, דוגמת "משנה תורה" של הרמב"ם ו"שולחן ערוך" של רבי יוסף קארו, המהווה סיכום של כל הציוויים וההלכות מן המשנה והגמרא.

מערכת החוקים ההלכתית היא רחבה מאוד ונוגעת כמעט בכל תחום מחייו של יהודי מאמין, עד לפרטים הקטנים ביותר: מה מותר ומה אסור לאכול, מתי ואיך מותר ואסור לקיים יחסי מין, וכן הלאה. למשל: על-פי "שולחן ערוך" (חלק "אורח חיים", סימן ב', סעיף ד') יש לנעול קודם את נעל ימין, אחר כך את נעל שמאל, לשרוך את נעל שמאל ולבסוף לשרוך את נעל ימין.

ההיצמדות למקורות! בדת היהודית

על-פי האמונה היהודית-אורתודוקסית, אלוהים מסר למשה במעמד הר-סיני לא רק את התורה שבכתב, אלא גם את התורה שבעל-פה. אלא שבניגוד לתורה שבכתב, **כל הציוויים, המצוות וההלכות שבתורה שבעל פה הועברו בעל פה מדור לדור, עד שחז"ל העלו אותם על הכתב במשנה ובגמרא.** האמונה היהודית-האורתודוקסית גורסת כי מקורם של רוב הציוויים והאיסורים במשנה ובגמרא הוא **אלוהי ועל-כן כל יהודי חייב לקבל אותם במלואם וכלשונם ללא סייג.** היהדות האורתודוקסית אוסרת לבצע כל שינוי, עדכון או רפורמה בהלכה. **כפועל יוצא, ציבור עצום חי בימינו על-פי תפיסת עולמם של חז"ל, שחיו במאות הראשונות לספירה, ובעקבות כך מחזיק בערכים רבים הנוגדים ערכי שוויון והומאניזם שהתגבשו והשתרשו במאות השנים שחלפו מאז.**

"והם שכופרים בתורה ובנבואה מישראל, היו נוהגין בארץ ישראל להרגן. אם היה בידו כח להרגן בסייף, בפרהסיא, הורגו. ואם לאו, היה בא בעלילות עד שיסבב הריגתו. כיצד? ראה אחד מהם שנפל לבאר והסולם בבאר, קודם ומסלקו ואומר: הריני טרוד להוריד בני מן הגג ואחזירנו לך, וכיוצא בדברים אלו". **שולחן ערוך, יורה דעה, סימן קנ"ח, סעיף ב'.**

מהלכה
ההלכה

"כותית [גויה] אין מילדין אותה בשבת, אפילו בדבר שאין בו חילול שבת". **שולחן ערוך, אורח חיים, סימן ש"ל, סעיף ב'.**

"אשה פסולה [לעדות]" **שולחן ערוך, חושן משפט, הלכות עדות, סימן ל"ה, סעיף י"ד.**

”.....וכשם שהחלב של נכרית
גורם טבע רע ליונק כן הדבר לגבי
ישראל שמקבל את הדם שיצא
מנכרי דרך עירוי דם יכול לגרום
לו טבע רע של אכזריות ועזות
פנים...הדם הבא ממאכלות
אסורות יכול להשפיע על המקבל
את הדם השפעה שלילית של
מיזת רעות ואכזריות ועזות פנים.”
**הרב עובדיה יוסף, שאלות
ותשובות - יביע אומר, חלק
ח', חושן משפט, סימן י"א.**

”.....ואנו תפלה להרבנו של עולם,
אנא פטור אותנו מקללת
הדמוקרטיה החדשה שנשלחה
לעולם, שהיא ממש כמו מחלת
הסרטן שנשלחה לעולם. כי רק
התורה הקדושה היא הדמוקרטיה
האמיתית.” **הרב אלעזר מנחם
מן שך ז"ל (מנהיג הזרם
הליטאי-חרדי), ספר מכתבים
ומאמרים, חלק חמישי,
תשנ"ה.**

”עלינו לזכור דבר אחד יסודי -
כל כולה של הכנסת, היא נגד
התורה. עצם הדבר שקמים להם
בני אדם ומכריזים כי הם
”המחוקקים”, זהו נגד תורה מן
השמיים... גם אם יצביעו בכנסת
בעד קיום מצוות, זהו נגד התורה
... כל החוקים שברדו להם בני
אדם מלבם, בהצבעה של רוב
לכאן או לכאן, זהו נגד התורה.
... הנציגים בכנסת הם
”שתדלנים” שלנו [ולמרות היותם
חברי כנסת] אין בכך כל הכרה
בקיומו של מוסד זה ששמו ”בית
המחוקקים”.” **הרב חיים שאול
קרליץ (מחשובי הרבנים של
הציבור הליטאי), מתוך עיתון
יתד נאמן 31/05/00.**

יחסה של ההלכה לחילונים!

תכלית הבריאה - משמעות החיים - על-פי ההלכה היא קיום המצוות ולימוד התורה. פעולות אלה מקרבות את הגאולה ומי שאינו מקיים אותן פוגע בגאולת העולם. בהלכה ישנן התבטאויות חריפות רבות נגד יהודים שאינם שומרי תורה ומצוות, וגם כלפי מי שאינם יהודים. כתוצאה מכך **יהודים רבים כיום חיים לאור התפיסה שעל-פיה אין ערך לחיי אדם אלא אם הוא יהודי המקיים מצוות.** תפיסה זו, הבאה לידי ביטוי בין השאר בספרות ובעיתונות החרדית ובפסקי הלכה ובהתבטאויות של מנהיגים חרדים, **מונעת למעשה כל אפשרות לחיים משותפים** בין הציבור החרדי והדתי לבין ציבור החי על-פי כל תפיסת עולם שאינה יהודית-אורתודוקסית.

יחסה של ההלכה למדינת ישראל!

ההלכה אינה מקבלת כל מערכת חוק אלא את זאת של עצמה. מסיבה זו התנגדו מנהיגי הציבור החרדי להקמתה של מדינת ישראל וראו בה חילול הקודש, בגלל היותה מושתתת על חוקים אזרחיים-דמוקרטיים. תפיסת העולם ההלכתית אינה יכולה להשלים עם היותה של מדינת ישראל דמוקרטיה בעלת אופי ליברלי. לכן מנהלים מנהיגי הציבור החרדי מאבק עקבי וחסר פשרות שמטרתו לפגוע בלגיטימיות של המוסדות הדמוקרטיים בישראל ולהחיל את הערכים הדתיים-הלכתיים על כל תחומי החיים והתרבות במדינת ישראל.

המפלגות החרדיות משתתפות אמנם במשחק הדמוקרטי מכיוון שהוא מסייע להן, אבל הן עצמן אינן דמוקרטיות ואינן מקבלות את רעיון הדמוקרטיה. הרכבן ואופן הצבעת חבריהן במוסדות השלטון נקבע באופן בלעדי על-ידי מנהיגיהן התורניים ולמרות שהן נבחרות כביכול באופן דמוקרטי, אין בהם ייצוג אמיתי של כלל בוחריהם - בשום מפלגה חרדית אין ייצוג לנשים או לאנשים שאינם שומרי מצוות.

אז מה בעצם הבעיה?

ישנן שתי בעיות מרכזיות: 1. מכיוון שהציבור החרדי והדתי, גם אם היה רוצה, אינו יכול לקבל את השונה והאחר בגלל תלותו בהלכה, הרי שחיי **קהילה משותפים אינם אפשריים**, אלא במקומות בהם הרוב הוא דמוקרטי-חופשי. **אנו בעיצומו של תהליך מתמשך ועקבי שבו חילונים וחרדים נפרדים זה מזה.** מדינת ישראל, שהיתה אמורה לקבץ את היהודים מהגלות, הופכת למקום שבו ישנם שכונות ויישובים נפרדים ליהודים שומרי מצוות וליהודים שאינם שומרי מצוות. **מגמת הפילוג הזו, של שני ציבורים עם עבר משותף אך בלי חזון לעתיד משותף, החיים במדינה אחת, היא תופעה מדאיגה ובעלת פוטנציאל הרסני.**

2. מערכות החינוך הפרטיות של המגזר החרדי מחנכות מאות אלפי תלמידים להאמין באופן מוחלט בהלכה וללכת בצורה עיוורת אחרי רבניהם, המתנגדים לתפיסה הדמוקרטית. ממערכות אלה יוצאים מדי שנה עשרות אלפי בוגרים, השוללים את הלגיטימיות של הדמוקרטיה ומוסדותיה בכוח צו מוחלט ובלתי מתפשר, ובמקרים רבים הם גם משוללים כל ידע והכשרה לפרנס את עצמם ואת משפחותיהם. מספרם של אלו גדל והולך בהתמדה: מספר תלמידי בתי הספר היסודיים בחינוך החרדי גדל, ובשנת 2001 היה שיעורם חמישית מכלל תלמידי היסודיים במדינה (שחר אילן, עיתון "הארץ", 15/4/01). **תוך מספר שנים, כוחו האלקטורלי והפוליטי של המחנה האנטי-דמוקרטי יהווה איום קיומי לדמוקרטיה הישראלית, למוסדותיה ולחיי התרבות החופשיים בישראל.**

מה עושים?

'דעת אמת' פועלת להכשיר את הציבור היהודי מכל המגזרים לחיים משותפים, המושתתים על ערכים של דמוקרטיה, ליברליזם, סובלנות וכיבוד זכויות הזולת. העמותה אינה נאבקת בחרדים, בדתיים או בתרבות היהודית, אלא בתפיסה המיוצגת על-ידי הדת היהודית שמשמעותה חיים על-פי צווי ההלכה, תפיסה ששותפים לה חרדים, דתיים וגם חילונים. העמותה פועלת כיום בשני אפיקים מקבילים:

הסברה לציבור החילוני: פעילות הכוללת כנסים והרצאות ברחבי הארץ וכתיבה והפצה של מאמרים, שמטרתה לעורר מודעות לדמוקרטיה, למחשבה חופשית ולאיומים העומדים בפניהן. מטרתה של פעילות זו היא לעורר תמיכה ציבורית וליצור אוירה שתעזור להכשיר את הקרקע להפרדת הדת מהמדינה. כמו כן פועלת 'דעת אמת' להציג בפני הציבור החילוני את הדת היהודית הנשקפת מן ההלכה על מכלול מצוותיה ואיסוריה שאינם מוכרים לציבור זה. העמותה מכשירה 'רבנים ורבניות' חילוניים, במטרה שיופיעו בפורומים שונים ויתמודדו עם טיעונים של מחזירים בתשובה ורבנים אחרים בדבר אמיתות דברי חז"ל, עליונות המוסר היהודי-הלכתי וכו'.

"והאומרין אין תורה מן השמים והמוסרין והמומרין שכל אלו אינם בכלל ישראל ואין צריך לא לעדים ולא התראה ולא דיינים אלא כל ההורג אחד מהן עשה מצוה גדולה והסיר המכשול". הרמב"ם, יד החזקה, הלכות ממרים, פרק ג', הלכה ב'

"השקפתו [של החזון אי"ש] היתה, כי אין מציאות של "יד קיום" בין נאמני התורה הקדושה לבין מדינה חילונית....הצינונת והיהדות הן צרות זו לזו". יתד נאמן, מוסף שבת קודש, 30/10/98.

הסברה לציבור החרדי והדתי: המנהיגות ההלכתית מנסה לבודד את הציבור החרדי מתפיסות עולם חיצוניות ודעות חופשיות. 'דעת אמת' פונה לציבור זה באמצעות **סדרת מאמרים (קונטרסים)** המופצים באמצעות הדואר, באינטרנט, בחלוקה במקומות ציבוריים, בישיבות ובכוללים ובמרכז הרצאות טלפוני. מאז הקמתה, הוציאה 'דעת אמת' לאור מספר רב של קונטרסים ומאמרים, אשר הופצו במיליוני עותקים וחוללו סערה בעולם החרדי והדתי. הקונטרסים עוסקים בסתירות עובדתיות הקיימות בהלכה היהודית ובמקרא, **סתירות הממחישות כי מקורות אלו אינם יצירה אלוהית שנמסרה למשה במעמד הר סיני (כיוון שאלוהים לא יכול לטעות)**, אלא יצירה אנושית, שנוצרה על-פי תפיסת העולם של יוצריה בתקופות השונות בהן חיו.

על אף שמנהיגי הציבור החרדי פרסמו הוראות חמורות המצוות להשמיד את הקונטרסים, מקבלת 'דעת אמת' אלפי תגובות - מכתבים, הודעות טלפון ודואר אלקטרוני - מרבנים, תלמידי כוללים וישיבות ומאזרחים חרדים ודתיים מכל רחבי הארץ, המבקשים להתווכח, לקבל מידע נוסף ואף לברר פרטים אודות החיים החילוניים. אנו מאמינים כי **הדין הציבורי שנפתח בעולם החרדי והדתי באמצעות הקונטרסים יוביל בסופו של דבר לשינוי התפיסה היהודית-אורתודוקסית באופן שיאפשר חיים של שיתוף בין יהודים בעלי אמונות, דעות ואורח חיים שונים.**

לקראת מדינה יהודית ודמוקרטית!

'דעת אמת' מאמינה כי הפעילות בשני המישורים: הכשרת האזרחים לחיים משותפים ולסובלנות, והטמעת מודעות ציבורית נרחבת לצורך בהפרדת הדת מהמדינה, תוביל בסופו של דבר לביסוסה של מדינה דמוקרטית, שתהא מושתתת על תרבות יהודית-ישראלית.

הפרדת הדת מהמדינה אין פירושה ויתור על היהדות, אלא שאין זה מעניינה של המדינה לדאוג או להתערב באמונתם של אזרחיה, שהיא עניין פרטי של כל אזרח. **כאשר תופרד הדת מהמדינה ניתן יהיה לקיים ללא כל קושי מדינה ישראלית-דמוקרטית בעלת צביון ותרבות יהודיים.** בהיעדר הכפייה, חוסר הסובלנות, הפילוג וההתנשאות של הדת, תהווה מדינת ישראל מקום שבו היהדות תוכל להתגבש, ולהתחזק **כתרבות,** עם המשך קיום הסממנים היהודיים: שפה ולשון, מנהגים, חגים, אגדות, תעודות היסטוריות ואוצר ספרותי ואומנותי מכל התקופות.

היהדות כתרבות תתעצב בישראל ומחוצה לה על פי רוח התקופה ועל פי כוחות היצירה של אנשיה, תהיה פתוחה לרעיונות חדשים, ותוכל להגדיר מחדש את יחסה לתרבויות זרות ולתפיסות עולם שונות. באופן כזה היא תוכל לחזק את העם היהודי ואת מדינתו, **שכן במקום שקומץ רבנים יקבע את אופייה של היהדות, יוכל כל העם היהודי להיות שותף בעיצוב תרבותו.** היהדות, כתרבות ישראלית, תוכל לאחות את הקרעים בעם, ולהגדיר בצורה טובה יותר את היחסים הפנימיים, שיתוף הפעולה והגורל המשותף של כלל האזרחים בישראל.

מדעינה
טכניקה